

Ugrožena stabilnost javnih financija

Sud je presudio kako se liječnicima ima isplatiti prekovremeni rad. O tome se nije vodilo računa kada je premijer Andrej Plenković u Hrvatskom saboru najavio povećanje osnovice za plaće javnom sektoru od 6,12%. Povećanje osnovice plaća za 6,12% imalo je za cilj efektno „slomiti“ sindikate učitelja i profesora. Umjesto da se „slome“ sindikati povećanje osnovice plaća moglo bi „slomiti“ financijski sustav Lijepe naše.

U javnim nastupima, uostalom kao i na ovim stranicama, godinama „trubim“ kako je stanje u javnim financijama daleko gore nego što nas uvjeravaju političari na vlasti. Osim bivšeg ministra financija gospodina Lalovca nitko nije u hrvatskom saboru, prilikom rasprave o proračunu, ukazao na stanje u javnim financijama. Stalno sam isticao kako su porezni prihodi, zahvaljujući deficitu robne razmjene s inozemstvom, daleko viši nego što iznosi porezna presija koja je nedopustivo visoka. Tako porezni prihodi stvaraju iluziju. Iluzije su uvijek opasne. I dalje, izvozimo poreze temeljem turističke aktivnosti koji je, upravo zbog toga, državi spasonosna kombinacija. Potom, deficitom robne razmjene ostvarujemo dodatne poreze poreza na dodanu vrijednost i trošarina. Iz tako povećanih poreznih prihoda premijer Andrej Plenković dijeli „kapom i šakom“ što je dovelo javne financije do granice neodrživosti.

Sudska presuda predstavlja dodatan izdatak za javnu blagajnu. Od kuda namaknuti potrebna sredstva?

Postoje dvije mogućnosti ili će se povećati porezi ili će se povećati javni dug. Niti jedna od mogućnosti neće stabilizirati javne financije. Upravo suprotno pokazat će da je „car gol“. Pokušat će se problem riješiti na način da se radnicima u zdravstvu obveza isplati u obrocima. Slični smo slučaj imali kada je Ustavni sud presudio u korist penzionera. Prema tome, država nije u stanju amortizirati bilo koji financijski udar. To je razlog zašto stalno ističem kako je politika nerazumna i kako su mnoge stvari u vrijeme „sedam debelih krava“ rješive. Kad vjetar puše u krmu lako je upravljati brodom. Kad vjetar puše u pramac tada je to neusporedivo teže.

Uvjeravaju nas, na javnoj televiziji, kako slijedeće godine neće biti recesije. Javnoj televiziji nije za vjerovati jer joj je nogometna utakmica važnija od predsjedničkih izbora (sic!). Ipak, oni mudriji odmah dodaju jedan ili više „ako“. Poštovana gospodo recesija se može, kako tako, predvidjeti a kriza uvijek „iznenadi“ jednako kao u slučaju potresa. Jedno je podrhtavanje tla a

sasvim drugo potres. U veljači 2008. godine jasno sam naznačio da nam predstoji kriza. Kada je globalna kriza nastupila (kolovoz 2008.) premijer Sanader nas je uvjeravao kako u Lijepoj krize našoj neće biti. Treba li uopće govoriti kako svaka ozbiljna vlada mora imati plan kako će reagirati u slučaju krize. Očito tim i takvim pitanjima u Lijepoj našoj nije pristojno govoriti. Smisao i sadržaj menagementa je upravljanje u uvjetima krize. U dobra vremena sam sustav je dostatan (ili to morao biti) da se procesi odvijaju na zadovoljavajući način.

Međutim, naše tragično ponašanje je temeljna karakteristika svake vlade. Podsjećam na tragičnu 1998. godinu kada je uveden PDV koji je priskrbio javnoj blagajni daleko veće porezne prihode od očekivanih. Zapravo iznenađenja nije smjelo biti. Naprosto su se previdjele karakteristike PDV-a. Umjesto da smo stabilizirali državnu blagajnu izvršen je rebalans proračuna i povećana su prava proračunskih korisnika. Kako je uvođenje PDV-a značilo oporezivanje zaliha tako je njegova obilnost završila kada su potrošene stare zalihe. Čitatelju ostavljam da sam ocijeni da li bi se to smjelo dogoditi odgovornoj vladi. Uslijedio je očekivani pad gospodarske aktivnosti, ali su obveze ostale. Umjesto da je Ivica Račan identificirao problem krenulo je zaduživanje koje je tek kriza iz 2008.godine nasilno i brutalno zaustavila.

Povećanje osnovica plaća za 6,12% imat će isti učinak. Zato je potrebno da molimo Svevišnjega da osigura u narednim godinama dovoljan rast turističke žetve kako bi se platio račun nerazumne odluke. Jasno, molimo Svevišnjega da ni u kojem slučaju ne dozvoli krizu. Prema tome, stabilnost javnih financija ovisi o volji Svevišnjeg.